

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z urzędu
przy uczestnictwie P. M.
i Prokuratora Prokuratury Rejonowej w W.
o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania P. M.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 7 października 2019 r., sygn. akt XV Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

P. M. - uczestnik wszczętego z urzędu postępowania o przyjęcie go bez zgody do szpitala psychiatrycznego wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 7 października 2019 r., oddalającego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w P. z dnia 13 stycznia 2017 r., którym stwierdzono, że przyjęcie P. M. do szpitala psychiatrycznego w dniu 2 grudnia 2015 r. było zasadne.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagrożenie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub oczywista zasadność skargi kasacyjnej i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli zachodzi przynajmniej jedna z nich.

W skardze powołano się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący przedstawił zagrożenia prawne sformułowane w formie następujących pytań:

1. czy bezzasadne uchylanie przez przewodniczącego pytań skierowanych do biegłych psychiatrów podczas składania przez nich opinii ustnej, w ramach postępowania w przedmiocie zasadności przyjęcia do szpitala psychiatrycznego bez zgody, może prowadzić do nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie możliwości obrony uczestnika postępowania zadającego takie pytania?
2. czy przeprowadzenie wysłuchania przez sędziego wizytującego szpital psychiatryczny w trybie art. 45 ust. 2 u.o.z.p. osoby umieszczonej w tym szpitalu bez swojej zgody czyni zasadnym odstąpienie przez sąd od przesłuchania tej osoby jako uczestnika w postępowaniu w przedmiocie oceny zasadności przyjęcia do szpitala psychiatrycznego bez jego zgody?
3. czy przypadek nagły, jako przesłankę przyjęcia do szpitala bez zgody na podstawie

art. 22 ust. 2 u.o.z.p., można usprawiedliwiać samymi zaburzeniami psychicznymi czy też konieczne jest stwierdzenie dodatkowego elementu stanu faktycznego np. w postaci powiązania tej choroby ze stanem bezpośredniego zagrożenia własnemu lub cudzemu życiu lub zdrowiu?

4. czy stwierdzenie li tylko potencjalnego i nieokreślonego czasowo w odniesieniu do przyszłości zagrożenia życia osoby, w stosunku do której rozważa się możliwość przyjęcia do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody, wyłącza przypadek nagły, o którym jest mowa w art. 22 ust. 2a u.o.z.p.?

5. czy potencjalność zagrożenia życia lub zdrowia osoby, w stosunku do której rozważa się możliwość przyjęcia do szpitala psychiatrycznego, lub innych osób wyłącza bezpośredniość tego zagrożenia w rozumieniu art. 21 ust. 1, art. 22 ust. 2c oraz art. 23 ust. 1 u.o.z.p.?

6. czy milczenie osoby świadomej, przytomnej i zdolnej do rozumienia przekazywanych informacji, o których jest mowa w art. 3 pkt 4 u.o.z.p., niestwarzającej bezpośredniego zagrożenia dla swojego lub cudzego życia lub zdrowia należy potraktować jako dorozumianą odmowę wyrażenia zgody na hospitalizację w rozumieniu art. 22 ust. 2a w zw. z art. 22 ust. 2 u.o.z.p.?

7. czy zasadne jest przyjęcie do szpitala psychiatrycznego osoby bez jej zgody na podstawie art. 22 ust. 2a u.o.z.p. w sytuacji, w której nie zachodzą przesłanki z art. 21 u.o.z.p.?

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego powinno, w zasadzie, spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa. Muszą one pozostawać w związku z rozstrzygnięciem sprawy przedstawionym w uzasadnieniu. Istotne zagadnienie prawne należy jednak postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego. Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia tej przesłanki jest

wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości oraz różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do rozstrzygnięcia sprawy oraz przyczyn wadliwości zaskarżonego orzeczenia. Zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy dotąd nie zajął stanowiska co do przedstawionego problemu, bądź wyraźnego wykazania, że istnieją podstawy uzasadniające jego zmianę.

Zagadnienia prawne przedstawione w skardze nie spełniają powyższych wymagań. Jak wskazano wyżej istotne zagadnienie prawne należy przedstawić je w sposób ogólny i abstrakcyjny, tymczasem prawie wszystkie sformułowane są w taki sposób, że opierają się na założeniu określonej sytuacji faktycznej, która - według skarżącego - wystąpiła w związku z przyjęciem go do szpitala bez zgody. Przedstawiona jest ona przy tym nadmiernie szczegółowo i wybiórczo, i ponadto w sposób wprost sugerujący udzielenie odpowiedzi określonej treści. Założenia te odbiegają od istotnych ustaleń stanu faktycznego poczynionych przez sądy rozpoznające sprawę. W szczególności rozbieżność jest widoczna w treści zagadnienia, w którym skarżący odnosi się do milczenia osoby przyjmowanej do szpitala psychiatrycznego jako rodzaju jej oświadczenia woli. Tymczasem Sąd jednoznacznie, przy wykorzystaniu różnych środków dowodowych ustalił, że z uczestnikiem postępowania w chwili przyjęcia do szpitala w ogóle nie można było nawiązać kontaktu, znajdował się on w stanie stuporu, zachowanie nie wskazywało na odmowę udzielania odpowiedzi, lecz na dezorientację i zerwanie kontaktu ze światem zewnętrznym. Zagadnienia nie przedstawiają zatem wartości abstrakcyjnej, a ich rozstrzygnięcie nie dotyczyłoby wykładni przepisów prawa, lecz ich interpretacji w odniesieniu do określonej sytuacji faktycznej, odbiegającej od rzeczywistej. Zauważyć w tym miejscu należy, że kognicja Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie obejmuje badania prawidłowości podstawy faktycznej, w tym ustalania faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Wymaganie abstrakcyjności zagadnienia dotyczy też jego formy. Skarżący sformułował szereg pytań wymuszających w zasadzie udzielenie twierdzącej lub przeczącej odpowiedzi, tymczasem istotne zagadnienie powinno ilustrować złożony problem prawny, który Sąd Najwyższy ma wyjaśnić w sposób na tyle uogólniony, by służył rozwojowi

jurysprudencji. Wykładnia pojęć prawnych „przypadku nagłego”, „bezpośredniego zagrożenia” dokonana w dotychczasowym orzecznictwie jest wyczerpująca i nie zachodzi potrzeba jej weryfikacji. Na część przedstawionych zagadnień można odpowiedzieć wprost, korzystając z powszechnie przyjętych zasad wykładni prawniczej i dostępnej wiedzy z zakresu prawa bądź procedury cywilnej.

Odnosząc się do ewentualności pozbawienia uczestnika postępowania możliwości obrony praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., należy podkreślić, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, takie kwalifikowane naruszenie prawa procesowego musi wynikać stąd, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części. Wymogom tym nie odpowiadają uchybienia sądu z zakresu postępowania dowodowego, w szczególności polegające na pominięciu zgłaszanych wniosków dowodowych lub na przeprowadzeniu dowodów w sposób wadliwy.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.